

Evropský hospodářský a sociální výbor

NAT/703

Případné přepracování SZP

STANOVISKO

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Případné přepracování společné zemědělské politiky
(průzkumné stanovisko)

Zpravodaj: **John BRYAN**

Konzultace	Komise, 10/02/2017
Právní základ	článek 302 Smlouvy o fungování Evropské unie průzkumné stanovisko
Rozhodnutí předsednictva	21/02/2017
Odpovědná specializovaná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato ve specializované sekci	17/05/2017
Přijato na plenárním zasedání	01/06/2017
Plenární zasedání č.	526
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	229/4/5

1. Závěry a doporučení

- 1.1 EHSV se domnívá, že společná zemědělská politika (SZP) je jednou z nejdůležitějších politik EU, která evropským občanům a zemědělskému odvětví musí přinášet skutečně jednotnou politiku a jež plní své hlavní cíle stanovené Římskou smlouvou. Přestože žádost o vypracování průzkumného stanoviska hovoří o přepracování společné zemědělské politiky, klade EHSV důraz na její zdokonalení v zájmu zainteresovaných stran, přičemž je třeba zvolit obezřetný a organický přístup. Ke zdokonalování SZP je třeba přistupovat pozitivně a SZP musí mít odpovídající rozpočet, který bude umožňovat řešení stávajících i nových požadavků, pokud jde o zemědělské hospodářství a také o kritéria v sociální oblasti a oblasti životního prostředí.
- 1.2 Přepracovaná SZP musí vyhovovat potřebám spojeným s novými výzvami, před nimiž Evropa v současné době stojí, včetně závazků EU přijatých v rámci rozvojových cílů tisíciletí OSN, závazků v souvislosti se změnou klimatu, které EU přijala na 21. konferenci smluvních stran (COP21), i závazků vyplývajících z dvoustranných obchodních dohod a včetně volatility trhu.
- 1.3 SZP musí poskytovat výraznou podporu pro evropský zemědělský model, který je definován tradičními rodinnými farmami, zemědělskými družstvy a společnostmi, a pro vyrovnávání významné nerovnosti příjmů mezi venkovskými a městskými oblastmi i v rámci zemědělství, a to se zapojením zemědělských odvětvových organizací.
- 1.4 Vzhledem k tomu, že SZP zajišťuje udržitelné dodávky kvalitních a bezpečných potravin pro více než 500 milionů občanů EU a její objem vývozu činí 131 miliard EUR, což tvoří 7,5 % celkového vývozu z EU, musí být v jejím rozpočtu, který představuje 38 % celkového rozpočtu EU, nalezena rovnováha a tento rozpočet musí přinášet náležitou hodnotu za vynaložené prostředky. Do budoucna musí být zajištěno dostatečné financování, aby bylo možné zvládat zvýšené finanční nároky, které jsou důsledkem brexitu, tlaky na příjmy zemědělských hospodářství a vyšší poptávku po veřejných statcích.
- 1.5 EHSV podporuje zachování dvoupilířového modelu SZP. Přímé platby v rámci prvního pilíře musí být určeny na podporu příjmů zemědělských hospodářství, opatření pro řízení trhů a posílené poskytování veřejných statků. Platby na rozvoj venkova v rámci druhého pilíře by se měly zaměřovat na hospodářské, environmentální a sociální programy vycházející z cílů v oblasti podpory zranitelných regionů a odvětví, které byly stanoveny na konferenci Cork 2.0, a měly by zajistit cílený přístup k poskytování veřejných statků.
- 1.6 Hodnotný přínos zemědělství pro životní prostředí není doceněn. Propady uhlíku v travních porostech, lesích, rašeliništích a remízích je třeba zohlednit, chránit a posílit v rámci plateb poskytovaných z prvního i druhého pilíře SZP.
- 1.7 Je třeba zavést účinné programy, které se budou cíleně zaměřovat na mladé zemědělce, především ženy, a odcházení do důchodu, a umožní tak řešit důležitý problém generační obnovy. Přijaty by měly být rovněž programy zaměřené na posílení role žen v zemědělství obecně.

- 1.8 Klíčovou součástí přepracované SZP by mělo být zjednodušení: využití moderních technologií by mělo umožnit zjednodušení administrativních povinností zemědělců a snížit stále větší zátěž, kterou pro ně představují. Změnit by se měl proces auditu a inspekcí, které by měly zahrnovat určitý model vypořádání, systém žlutých karet, omezení požadavků na podmíněnost a vyšší tolerance, přičemž cílem všech těchto změn by mělo být zjednodušení plateb a zlepšení jejich vyplácení.
- 1.9 Přepracovaná SZP by měla zachovávat zásadu preference Společenství a územně vyvážené potravinové soběstačnosti zajišťované občanům EU ze zdrojů potravin v EU. Potenciál zemědělství musí být zdůrazňován ve všech dvoustranných či mnohostranných dohodách a toto odvětví nelze obětovat kvůli získání výhod v jiných oblastech. Veškeré potraviny dovážené do EU musí – při respektování zásady souladu – v plném rozsahu vyhovovat hygienickým, fytosanitárním, pracovní právním a environmentálním normám EU.
- 1.10 Je třeba posilovat postavení zemědělců v potravinovém řetězci. Kladná doporučení, jež vydává pracovní skupina EU pro zemědělské trhy, by měla být přijímána a prováděna. Je nezbytné dále a ještě výrazněji podporovat spolupráci mezi výrobci a stávajícími družstvy a organizacemi producentů (zejména malými) v jednotlivých odvětvích a regionech. Zvláštní důraz by měl být kladen zejména na ta odvětví a regiony, v nichž je míra spolupráce nízká.
- 1.11 Pro novou, přepracovanou SZP mají zásadní význam silný první pilíř i druhý pilíř s programy rozvoje venkova dostupnými ve všech členských státech, včetně oblastí s přírodními omezeními, a zaměřenými na zranitelné regiony a odvětví.
- 1.12 Výše přímé podpory vyplácené zemědělcům v jednotlivých členských státech EU musí být dále sjednocována, aby byly vytvořeny rovné podmínky pro zemědělce ve všech členských státech a aby byl zajištěn vyvážený rozvoj venkovských oblastí v celé EU.

2. Úvod

- 2.1 Zemědělství je v rámci EU více integrované než kterékoli jiné hospodářské odvětví. Je to jediné velké odvětví, které má společnou politiku centrálně financovanou z rozpočtu EU. Zemědělské a zemědělsko-potravinářské odvětví je v rámci celé ekonomiky mimořádně významným zaměstnavatelem: pracuje v něm 11 milionů zemědělců a 22 milionů zemědělských pracovníků a kromě toho vytváří i 22 milionů dalších pracovních míst, která s tímto odvětvím souvisejí, v oblasti potravinářského průmyslu, maloobchodu a služeb¹. Mnohá z těchto pracovních míst se nacházejí v chudších venkovských regionech. Zemědělství přispívá k hospodářské činnosti v každém členském státě a v každém regionu. Za posledních 10 let rostla hodnota vývozu potravin a nápojů pocházejících ze zemědělsko-potravinářského odvětví EU v průměru o 8 % ročně a v roce 2016 dosahovala 131 miliard EUR².

¹ Evropská komise, Zemědělské výdaje EU zaměřené na výsledky ("EU agricultural spending focused on results"), září 2015.

² Evropská komise, Statistický přehled zemědělského a potravinářského obchodu – země mimo EU 28 ("Agri-food trade statistical fact sheet – Extra EU 28").

- 2.2 SZP je jednou z nejdůležitějších politik EU, která zajišťuje udržitelné dodávky bezpečných a kvalitních cenově dostupných potravin pro 500 milionů občanů EU. Musí rovněž a) zajišťovat přiměřenou výši příjmů zemědělcům v EU a b) podnítit sociální, environmentální a hospodářský rozvoj celého venkova. Zemědělci a lesníci obhospodařují více než 82 % rozlohy půdy v EU³, a jsou tudíž zásadní součástí udržitelného zemědělského hospodářství, jež musí mít multifunkční charakter.
- 2.3 SZP s rozpočtem 59 miliard EUR poskytuje zemědělcům a jejich podnikům životně důležitou podporu formou přímých plateb, opatření na podporu trhu a programů rozvoje venkova. Je třeba konstatovat, že podpora v rámci SZP souvisí s poskytováním veřejných statků a dodržováním přísnějších evropských norem. Je pravda, že tyto přímé platby poskytované v rámci prvního pilíře jsou vázané podmíněností a povinnými požadavky na hospodaření, opatřeními pro bezpečnost potravin, normami týkajícími se zdraví zvířat a rostlin a dobrých životních podmínek zvířat a environmentálními kontrolami a mají pro zemědělce zásadní význam, protože jim umožňují stabilizovat jejich příjmy a zvládat volatilitu trhů. 30 % přímých plateb je v současné době podmíněno plněním ekologických požadavků týkajících se kvality půdy, biologické rozmanitosti a ukládání uhlíku. Přesto však přetrvávají ekologické a sociální problémy, které je nutno řešit. Tržní opatření, kterých během poslední reformy SZP povážlivě ubylo, jsou stále důležitá, a to zejména v dobách tržní krize. Řešení problému volatility vyžaduje nová opatření. Spolufinancovaný program rozvoje venkova je v rámci druhého pilíře důležitým zdrojem financování hospodářských, environmentálních a sociálních programů realizovaných jak na úrovni jednotlivých zemědělských podniků, tak v oblastech venkova.
- 2.4 SZP během uplynulých šesti dekad měla a má i při svých nedostatcích významné přínosy pro občany, výrobce, spotřebitele a daňové poplatníky EU i pro celou společnost. V některých oblastech však stojíme před problémy, které se týkají biologické rozmanitosti, životního prostředí a krajiny, a těmi je třeba se zabývat. Osvědčila svou schopnost přizpůsobit se a pružně reagovat na potřeby dané doby. Jedinečná struktura SZP, tvořená jejím prvním a druhým pilířem, umožňuje této politice, aby se měnila a zaměřovala na různé cíle, zároveň si však zachovávala své celkové zacílení na podporu evropského modelu zemědělství a rodinných zemědělských podniků.
- 2.5 Vyrovnávací platby poskytované v rámci SZP se v průběhu let dramaticky změnily: zpočátku měly hlavně podobu tržní a cenové podpory, později se z nich staly oddělené platby s podstatnou environmentální složkou. Za účelem podpory zranitelných regionů a odvětví byl zaveden druhý pilíř. Druhý pilíř zajišťuje, aby inteligentní a udržitelný rozvoj venkova byl ústředním prvkem zemědělské politiky EU. Politika pro rozvoj venkova musí tvořit součást zemědělské politiky.
- 2.6 Zemědělská činnost a produkce musí v rámci pozitivně přepracované, zmodernizované a zjednodušené SZP hrát důležitou roli v souvislosti s plněním evropských cílů v oblasti udržitelnosti, životního prostředí, přírody, konkurenceschopnosti, investic, růstu a tvorby pracovních míst.
- 2.7 Přepracovaná SZP si musí uchovat pozitivní aspekty současné politiky a zároveň přijmout nová opatření, která umožní vypořádat se s novými výzvami, mezi něž patří společenská poptávka po

poskytování veřejných statků, závazky EU přijaté v rámci rozvojových cílů tisíciletí OSN, závazky přijaté na 21. konferenci smluvních stran (COP21) v souvislosti se změnou klimatu i závazky vyplývající z dvoustranných obchodních dohod a volatilita trhu. Přepracovaná SZP musí rovněž najít správnou rovnováhu mezi potřebami spotřebitelů, daňových poplatníků a výrobců.

- 2.8 V rámci přepracované SZP musí EU i nadále poskytovat výraznou podporu pro evropský zemědělský model a udržitelná rodinná hospodářství oproti průmyslovému modelu zemědělské výroby, který se vyvinul v jiných oblastech, jako je například Mercosur, Spojené státy americké či Oceánie. Zvláštní pozornost je třeba věnovat malým a středním zemědělským podnikům. Co se týče bezpečnosti potravin, řídí se evropští zemědělci zásadou předběžné opatrnosti, což je znevýhodňuje v hospodářské soutěži a světovém obchodu se zemědělskými komoditami a potravinami se zemědělci v Severní či Jižní Americe, Oceánii a v jiných částech světa, kde se používají hormony a agonisty beta-adrenoreceptorů, které jsou v EU zcela zakázány.
- 2.9 Evropský zemědělský model je společenskou smlouvou mezi zemědělci EU a společností, na jejímž základě zemědělci udržitelně produkují potraviny vysoké kvality a vytvářejí i další veřejné statky a zároveň s tím zajišťují ochranu životního prostředí a péči o krajinu. SZP by zase měla poskytovat podporu, která umožňuje zachovat rodinné zemědělské podniky, družstva a společnosti s udržitelnými modely zemědělství a venkovské oblasti. Tento model přináší evropské společnosti statky nesmírné hodnoty, neboť zajišťuje dodávky rozmanitých, zdravých, bezpečných, cenově dostupných a vysoce kvalitních potravin, přispívá k územní rovnováze a zachování venkovských oblastí a pomáhá chránit životní prostředí a krajinu.
- 2.10 EU musí rovněž vynaložit větší úsilí na to, aby zajistila, že zemědělci a občané EU budou SZP a její přínosy náležitě chápat a podporovat.

3. Výzvy pro zemědělství a SZP

Příjmy zemědělců.

- 3.1 SZP slouží Evropě a občanům EU již více než 60 let a na jedné straně má zásadní přínosy pro zemědělské odvětví, na straně druhé vytváří za peníze daňových poplatníků dobrou hodnotu. Je však zjevné, že v mnoha zemích EU se zvyšuje nerovnost v příjmech mezi venkovskými a městskými oblastmi a také v rámci zemědělství. Příjmy zemědělců jsou ve většině členských států nedostatečné a ve srovnání s celostátním či regionálním průměrem podstatně nižší. Ceny zemědělských produktů se nezvyšují podle inflace a zvyšují se naopak vstupní ceny, jako například ceny hnojiv či energie. V posledních letech má na příjmy zemědělců nepříznivý vliv také volatilita cen.

Investice v oblastech venkova

- 3.2 Současná politika rozvoje venkova, která má k dispozici rozmanitou škálu pružných nástrojů, se osvědčila jako velmi důležitý prostředek podpory venkovských oblastí, zvláště pak oblastí s přírodními omezeními. Hlavní prioritou přepracované SZP musí být velkoryse koncipovaný plán rozvoje venkova, který byl představen na konferenci Cork 2.0 v rámci prohlášení *Za lepší*

život ve venkovských oblastech. Investování do životaschopnosti a dynamiky venkova, zlepšení tvorby pracovních míst v ekonomicky slabých a v odlehlých oblastech a podpora diverzifikace zemědělství představují hlavní výzvy, před nimiž stojí přepracovaná SZP⁴.

Rozpočet

- 3.3 Z hlediska procentuálního podílu na rozpočtu EU klesly výdaje na SZP z úrovně 65–75 %, kde se nacházely v 80. letech minulého století, na současných 38 %. Od zemědělství se nicméně očekává, že kromě poskytování vysoce kvalitních cenově dostupných potravin bude stále významnější měrou přispívat i k plnění cílů EU, které byly stanoveny na 21. konferenci smluvních stran (COP21), a rozvojových cílů tisíciletí. Pro budoucí financování SZP představuje velkou výzvu rovněž odchod Spojeného království z EU.

Zajišťování potravin

- 3.4 V souvislosti s narůstáním světové populace, která se má podle odhadů do roku 2050 zvýšit ze 7 miliard na 9,5 miliardy, je stále naléhavěji zapotřebí, aby se v nadcházejících letech podstatně zvýšila světová produkce potravin. Jedním z hlavních rozvojových cílů tisíciletí, který vytyčila Organizace spojených národů, je výrazně omezit podvýživu, jíž podle odhadů studií Světové zdravotnické organizace (WHO) trpí v současnosti každý sedmý člověk na světě. Je jasné, že celosvětová produkce potravin se bude muset zvyšovat udržitelným způsobem, protože jedině tak může uspokojit poptávku po potravinách a přispět k vymýcení hladu. Jako odpovědná světová síla musí EU a její přepracovaná SZP plnit v oblasti produkce potravin zásadní úlohu. SZP musí být odpovědná i v oblasti vývozu a i nadále motivovat rozvojové země ke zlepšování jejich domácí výroby.

Výzvy týkající se životního prostředí

- 3.5 Zemědělství EU a SZP mají zásadní význam pro plnění závazků, které EU přijala v souvislosti s rozvojovými cíli tisíciletí OSN, a jejích ambiciózních cílů stanovených v rámci celosvětové dohody o klimatu uzavřené na 21. konferenci smluvních stran (COP21). Od roku 1990 se emise uhlíku ze zemědělství v EU snížily o 23 % a množství dusičnanů v řekách pokleslo od roku 1992 o 17,7 %⁵. V oblasti přínosů pro životní prostředí bylo v rámci SZP dosaženo značného pokroku, jsou tu však další výzvy, před nimiž SZP stojí, a její přepracování by mělo umožnit, aby zemědělství větší měrou přispívalo k plnění cílů, které stanovila 21. konference smluvních stran (COP21), a rozvojových cílů tisíciletí, a plnilo v této souvislosti významnější úlohu.

Ekosystémové služby

- 3.6 Zemědělské odvětví poskytuje velmi důležité ekosystémové služby, přispívá k obhospodařování stanovišť, zachování biologické rozmanitosti, normám dobrých životních podmínek zvířat a krajinnému rázu, jakož i k ochraně půdy a vody. Kromě toho je třeba uznat, že by zemědělství

⁴ Stanovisko *Od prohlášení Cork 2.0 ke konkrétním opatřením* (dosud nebylo přijato).

⁵ Komisař Hogan, *Práce pro evropské zemědělce* ("Working for Europe's Farmers"), 2016.

mělo být přínosnější, pokud jde o biologickou rozmanitost, životní prostředí a krajinu. Značné množství potravin se v EU produkuje za využití přírodních zdrojů vody, které by jinak zůstaly nevyužity. Velký podíl zemědělské činnosti v EU zaujímá také péče o travní porosty, lesy a rašeliníště, což jsou oblasti cenných propadů uhlíku. Přepracovaná SZP musí všechny tyto důležité ekosystémové funkce zemědělství podchytit a podporovat.

Potraviny nabízející dobrou hodnotu za dobrou cenu

- 3.7 Díky SZP mají občané EU spolehlivě zabezpečeny dodávky potravin, které jsou bezpečné, cenově dostupné a dodávané v hojném množství. Procentuální podíl příjmu, který občané EU vynakládají na potraviny, se oproti období po druhé světové válce, kdy činil 50 %, snížil na dnešních 10 %, a to přesto, že náklady na výrobu se výrazně zvýšily. Přepracovaná SZP musí zajistit, aby spotřebitelé měli i nadále přístup k cenově dostupným, vysoce kvalitním a bezpečným potravinám vyráběným podle stanovených evropských standardů.

Generační obnova

- 3.8 Vzhledem k tomu, že většina zemědělců je starší 55 let, je velmi důležité přilákat do zemědělství mladé lidi. S generační obnovou jsou spojeny problémy, jimiž toto odvětví trpí. Mezi praktické problémy, na které mladí lidé narážejí, patří přístup ke zdrojům financování a k půdě, nízké příjmy, předávání znalostí a přístup ke vzdělání. Nízké příjmy navíc zemědělcům znemožňují spořit na důchod. V některých oblastech dochází ve stále větší míře k opouštění půdy, což má své zřejmé sociální a environmentální důsledky, a to zejména v odlehlých oblastech. Silný důraz na generační obnovu, na mladé zemědělce a nově příchozí, obzvláště kvalifikovanou pracovní sílu již pracující v zemědělství, a zajištění snadnějšího odchodu do důchodu se musí stát nezbytnou součástí přepracované SZP.

Ženy v zemědělství

- 3.9 Ženy plní v zemědělském odvětví velmi důležitou úlohu: zastávají v zemědělských podnicích mnoho práce a nesou stále větší podíl administrativní zátěže. V mnoha případech mají ženy z hlediska formálního vlastnictví zemědělských podniků slabší zastoupení. Ženy rovněž významně přispívají k životaschopnosti zemědělských podniků díky svým příjmům z činnosti mimo zemědělský podnik – když pracují za plat či působí jako nezávislé podnikatelky. V případech, kdy oba manželé pracují v zemědělském podniku na plný úvazek, by vlastnictví podniku mělo toto přispění odrážet a podněcovat.

Migrace

- 3.10 Zemědělské a zemědělsko-potravinářské odvětví může hrát důležitou roli při začleňování přistěhovalců do pracovní síly, jakož i v rámci sociálních programů zaměřených na pomoc znevýhodněným skupinám.

Zjednodušení

- 3.11 Modernizace a zjednodušení SZP mají v souvislosti s přepracováním této politiky zásadní význam pro budoucnost. Potřeba zjednodušení byla konstatována již v předchozích reformách, reálná praxe je však taková, že SZP je na úrovni zemědělských podniků stále složitější a administrativně náročnější. To platí zejména pro inspekce a audity a pro uplatňování kritérií způsobilosti a podmíněnosti v rámci povinných požadavků na hospodaření (angl. zkr. SMR) a dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES).

Obchod a globalizace

- 3.12 EHSV uznává, že obchod se zemědělskými produkty a jejich vývoz přináší značný užitek a vytváří pracovní místa. Nicméně výzvy v souvislosti s globalizací a obchodními dohodami by mohly zemědělství závažným způsobem poškodit a mohly by ohrozit vysokou úroveň bezpečnosti potravin a norem kvality v EU. Je důležité, aby byla nalezena správná rovnováha mezi otevíráním nových trhů a příležitostmi a ochranou citlivých odvětví a oblastí, jakož i norem EU. Pokud jde o zásadu preference Společenství a potravinové soběstačnosti, musí být také zachována územní rovnováha⁶.

Volatilita cen a posílení postavení zemědělců v potravinovém řetězci

- 3.13 V potravinovém řetězci existuje značná nerovnováha mezi velkými maloobchodními prodejci a zpracovateli na straně jedné a zemědělci na straně druhé, která stlačuje ceny, a to mnohdy i pod úroveň výrobních nákladů. Je třeba posilovat postavení zemědělců v potravinovém řetězci prostřednictvím dobře fungujících odbytových družstev. Měl by být vytvořen evropský právní rámec pro řešení neférových obchodních praktik potravinářských a obchodních řetězců. V situaci, kdy EU omezila tržní podporu a kdy je zemědělství ve větší míře vystaveno tlaku světových trhů a důsledkům geopolitických krizí, jakou je zákaz vývozu do Ruska, se pro zemědělce v EU stává významnou výzvou také volatilita cen a příjmů. V této souvislosti je třeba ocenit a dále rozvíjet činnost pracovní skupiny EU pro zemědělské trhy. Je třeba zasáhnout proti nekalým obchodním praktikám a prodeji za podnákladové ceny.

Vyvážený územní rozvoj

- 3.14 Zemědělství a lesnictví jsou základem hospodářského a sociálního rozvoje venkovských oblastí. Důležitou úlohu plní i v dalších hospodářských podnicích a službách spojených s venkovem, jako je venkovský cestovní ruch, zaměstnanost či kulturní aktivity. Přepracovaná zemědělská politika s pevně vybudovaným druhým pilířem je zásadním předpokladem řešení problémů v oblasti rozvoje venkova a pro zachování silného zemědělství a silných zemědělských podniků ve všech regionech EU. Cílem musí být zachovat činnost co největšího počtu zemědělců.

⁶

Stanovisko Úloha zemědělství v mnohostranných, dvoustranných a regionálních obchodních jednáních s ohledem na ministerskou konferenci WTO v Nairobi, [Úř. věst. C 173, 31.5.2017, s. 20](#).

4. Návrhy na zdokonalenou zmodernizovanou a zjednodušenou SZP

- 4.1 Přepracovaná SZP, která bude silnou oporou pro zemědělský model EU, musí zůstat věrná hlavním cílům, které vytyčila společná zemědělská politika zakotvená v Římské smlouvě z roku 1957. Měly by být zahrnuty i nové cíle týkající se závazků v rámci cílů udržitelného rozvoje a COP21. Článek 39 SFEU uvádí tyto konkrétní cíle SZP:
- 1) zvýšit produktivitu zemědělství podporou technického pokroku a zajišťováním optimálního využití výrobních činitelů, zejména pracovní síly;
 - 2) zajistit odpovídající životní úroveň zemědělců;
 - 3) stabilizovat trhy;
 - 4) zajistit plynulé zásobování;
 - 5) zajistit spotřebitelům dodávky za rozumné ceny.
- 4.2 Přepracovaná SZP se musí rovněž přizpůsobit zásadním výzvám v oblasti ochrany životního prostředí, zmírňování změny klimatu a ochrany biologické rozmanitosti.
- 4.3 Těchto důležitých cílů lze nejlépe dosáhnout při zachování stávající struktury dvoupilířového modelu SZP, kdy je první pilíř SZP založen na přímých platbách pro aktivní zemědělce podpořených opatřeními pro řízení trhu a druhý pilíř SZP je založen na opatřeních pro rozvoj venkova a vychází z politiky, která zohledňuje novou poptávku po poskytování veřejných statků. Přímé platby poskytované v rámci prvního pilíře, které jsou vázané podmíněností v podobě opatření pro bezpečnost potravin, normami týkajícími se zdraví zvířat a rostlin a dobrých životních podmínek zvířat a environmentálními kontrolami, mají zásadní význam jako podpora příjmů zemědělců a pomoc v souvislosti s volatilitou. Opatření prováděná v rámci druhého pilíře SZP nabízejí doplňující programy hospodářské, environmentální a sociální ochrany.
- 4.4 SZP musí mít v období po roce 2020 dostatečný rozpočet, jenž umožní zvládat zvýšené finanční nároky, které jsou důsledkem rozhodnutí o brexitu, tlaky na příjmy zemědělských hospodářství a vyšší poptávku po veřejných statcích.
- 4.5 Na základě modelu základních plateb navrhujeme, aby země, které přijaly jiný model nežli systém základních paušálních plateb, měly možnost zachovat tento model i po roce 2020, protože lépe vyhovuje podmínkám, které v těchto zemích existují. V některých zemích nezohledňuje model paušálních plateb rozdíly v úrovni investic, zemědělské činnosti a poskytování veřejných statků.
- 4.6 Výše přímé podpory vyplácené zemědělcům v jednotlivých členských státech EU musí být dále sjednocována, aby byly zohledněny rozdíly v podmínkách a tím vytvořeny rovné podmínky pro zemědělce ve všech členských státech a aby byl zajištěn vyvážený rozvoj venkovských oblastí v celé EU.
- 4.7 Přímé platby by měly být poskytovány pouze aktivním zemědělcům, kteří poskytují veřejné služby a veřejné statky.

- 4.8 Aby byly podpořeny a ochráněny přímé platby pro zemědělce v rámci silného prvního pilíře, měli by se v rámci přepracované SZP aktivní zemědělci řídit ročním či víceletým programem, který by byl zaměřen na životní prostředí, změnu klimatu a biologickou rozmanitost a zahrnoval by navigátor uhlíku a plán řízení živin. Tento roční či víceletý program by zahrnoval měřitelné poskytování veřejných statků a skýtal by zemědělcům větší flexibilitu. Měřitelnost musí vycházet z objektivních a standardizovaných kritérií na úrovni EU.
- 4.9 Pro přímé platby z prvního pilíře by měl být stanoven spravedlivý a přiměřený strop na jednotlivého zemědělce (např. srovnatelný s příjmem kvalifikovaného pracovníka). Měla by existovat možnost úprav a měla by být zohledněna partnerství, družstva, společnosti a počet zaměstnanců, kteří musí mít pojištění.
- 4.10 Vázané přímé platby by měly být zaměřeny na zranitelná odvětví a regiony. Měly by bránit opouštění půdy i ochraňovat biologickou rozmanitost, zejména udržením chovu hospodářských zvířat a zachováním upadajících odvětví.
- 4.11 V současné SZP je 30 % plateb v prvním pilíři spojeno s ozeleněním a 70 % s až 15 povinnými požadavky na hospodaření (angl. zkr. SMR) a s pěti podmínkami dobrého zemědělského a environmentálního stavu (angl. zkr. GAEC), které musí být splněny. Pro usnadnění skutečného zjednodušení SZP by bylo vhodné podmínit celou platbu z prvního pilíře poskytováním veřejných statků. K dosažení tohoto cíle je nezbytné správně vyhodnotit ozeleňování a povinné požadavky na hospodaření (SMR), aby se zachovala nejúčinnější a dosažitelná opatření a aby rovněž byly zavedeny také nové cíle, jako je změna klimatu a nutnost zvyšování absorpce uhlíku půdou.
- 4.12 Tyto programy zaměřené na podmíněnost v podobě povinných požadavků na hospodaření by zahrnovaly měřitelné výstupy v oblasti ochrany životního prostředí, zmírňování změny klimatu a ochrany biologické rozmanitosti na základě provádění příslušných stávajících požadavků na podmíněnost.
- 4.13 Součástí přepracované SZP by měla být koncepce inteligentního zemědělství, které bude přinášet dvojí dividendu v podobě zlepšení výnosů zemědělské činnosti a zároveň i poskytování environmentálních přínosů. Její součástí by mělo být využívání technologií a předávání znalostí k rozvoji přesného zemědělství s cílem snížit objem vstupů, jako je voda, energie, průmyslová hnojiva, či dalších vstupů, jako jsou pesticidy, především fungicidy a insekticidy.
- 4.14 Tržní opatření, včetně podpory soukromého skladování (APS – Aids to Private Storage), by měla zůstat zachována. Je důležité, aby mezní hodnoty, při jejichž dosažení lze těchto forem podpory využívat, byly stanoveny realisticky, tak aby výrobcům, kteří o ně požádají, poskytovaly smysluplnou podporu jejich příjmu.
- 4.15 Nejúčinnější ochranou před volatilitou příjmů jsou spolehlivé a přiměřené přímé platby a opatření pro řízení trhu v rámci prvního pilíře. V době krajní cenové volatility však musí být k dispozici i další nástroje, a je proto třeba zvážit také – uvaženy by měly být i režimy zaměřené na snížení produkce. Měla by být usnadněna možnost využívání prostředků z druhého pilíře na opatření, jako jsou systémy dobrovolného pojištění.

- 4.16 Výrobní družstva již 140 let jasně ukazují, že jsou odolnější vůči otřesům na zemědělských trzích a pomáhají zamezit přesouvání výroby potravin. Proto je nezbytné dále a ještě výrazněji podporovat spolupráci mezi výrobcí a stávajícími družstvy a organizacemi producentů (zejména malými) v jednotlivých odvětvích a regionech. Zvláštní důraz by měl být kladen zejména na ta odvětví a regiony, v nichž je míra spolupráce nízká.
- 4.17 Je třeba prosazovat všechny klíčové prvky, na které poukázala pracovní skupina EU pro zemědělské trhy: zlepšení postavení zemědělců v potravinovém řetězci, větší transparentnost, povinné oznamování cen, opatření pro řízení rizik a řešení problému nekalých obchodních praktik a dalších problémů. Ve všech těchto oblastech je třeba přijmout předpisy, které se musí stát nedílnou součástí přepracované SZP. Navrhujeme, aby byly přijaty přísnější předpisy, které postaví mimo zákon nekalé obchodní praktiky, zakážou prodej za podnákladové ceny a na úrovni výrobců, zpracovatelů a maloobchodních prodejců zavedou povinné oznamování cen. Postavení zemědělců je kromě toho třeba posílit i podporou zřizování silných organizací producentů.
- 4.18 Základním prvkem přepracované SZP musí být zachování účinně a řádně fungujícího jednotného trhu EU. Renacionalizační trendy, které se v poslední době objevují napříč celým jednotným trhem, jsou zdrojem nemalých obav a vedou k větší divergenci cen a trhů. V případech neexistence je mj. nutné zavést regulaci povinného označování původu zemědělských a potravinářských výrobků, jež je nezbytná k předcházení podvodům a která spotřebitelům umožní činit informovaná rozhodnutí, přičemž účelem je to, aby v ní obsažené normy nenarušovaly a neznemožňovaly volný pohyb zboží v rámci jednotného trhu EU.
- 4.19 Brexit je pro EU velkou hrozbou a na SZP a na jednotný trh bude mít významný dopad. Jakékoli snižování rozpočtu SZP, k němuž v důsledku brexitu dojde, musí být členskými státy v plné míře vyrovnáno. Velmi důležité je také to, aby mezi EU a Spojeným královstvím byl zachován bezcelní obchod se zemědělskými produkty a potravinami, aby v nich i nadále platily rovnocenné normy v oblasti zdraví a dobrých životních podmínek zvířat a ochrany životního prostředí a aby se na dovoz z EU i ze Spojeného království vztahoval Společný vnější sazebník.
- 4.20 Jedním ze základních cílů SZP musí být preference Společenství, aby občané EU měli potraviny z EU. Hlavní zásadou této politiky musí být zachování a ochrana norem EU týkajících se sledovatelnosti, bezpečnosti potravin, kontrol zdraví zvířat a rostlin a ochrany životního prostředí, jakož i důsledná ochrana chráněných zeměpisných označení (CHZO). Při každém obchodně-politickém jednání je z hlediska spotřebitelů v EU zásadní, aby EU vyžadovala, aby veškeré dovážené zboží splňovalo tytéž normy. Do budoucna je při každém takovém jednání důležité navíc i to, aby EU dbala o zachování spolehlivé a dostatečné celní ochrany citlivých odvětví a zranitelných oblastí.
- 4.21 Klíčovým prvkem nové, přepracované SZP musí být generační obnova. Navrhujeme, aby zemědělcům mladším 40 let byly z prvního pilíře SZP i nadále poskytovány vyšší platby, stejně jako je tomu v současné době. Navrhujeme, aby bylo přezkoumáno pravidlo pěti let s cílem odstranit nepružné předpisy, které mladým zemědělcům nedovolují přístup k vyšším platbám. Zároveň s tím také navrhujeme, aby se pro mladé zemědělce zvýšily sazby plateb v rámci opatření obecného režimu programů rozvoje venkova. Výše plateb poskytovaných mladým

zemědělcům v rámci strukturálních programů grantové podpory by se měla zvýšit na 70 %. Příslušnou podporu by měli mít možnost získat i mladí zemědělci a mladí pracovníci v partnerstvích, družstvech a společnostech. Velmi důležité je, aby existovala použitelná vnitrostátní rezerva, která by mladým a začínajícím zemědělcům umožnila průběžný přístup k podporám. Měla by rovněž existovat možnost provádět účinný program odchodů do důchodu v rámci druhého pilíře. Členské státy by měly mít flexibilní možnosti zavádění doplňujících opatření pro mladé zemědělce, především ženy. Je důležité, aby byl kladen velký důraz na vzdělávání a zlepšování dovedností. V zájmu posílení postavení žen v zemědělství by měly mít ženy možnost využívat podobných pobídek, jaké jsou k dispozici mladým zemědělcům, aby tak byl zajištěn rovný přístup k půdě, půjčkám, odborné přípravě a statusu.

- 4.22 V rámci podmíněnosti / dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) a povinných požadavků na hospodaření (SMR) by bylo možné pro zemědělce zavést jednoznačné zjednodušení, které by spočívalo v opuštění přístupu založeného na auditech či inspekcích a v rozsáhlejšímu využívání technologií. Měl by být přijat systém založený na kontrolním seznamu, který by zahrnoval kladné a záporné body podle plnění příslušných požadavků. Žadatelé, kteří by splňovali hlavní a nejdůležitější požadavky a shromáždili by určitý mezní počet bodů, by získali na nárok na platbu bez jakýchkoli sankcí. Tento systém by představoval rozšíření nového, ale již zavedeného přístupu založeného na udělování žlutých karet. Některé povinné požadavky na hospodaření (SMR), které již nejsou vhodné či potřebné, by měly být zrušeny, aby se snížil počet požadavků v rámci podmíněnosti a počet povinných požadavků na hospodaření (SMR). Dobrým příkladem toho by bylo zrušení nutnosti kontrolovat identifikaci zvířat v zemědělských podnicích a kontroly provádět za použití příslušných technologií v místech prodeje, jako jsou jatka, sběrná místa a dobytčí trhy.
- 4.23 V režimu inspekcí vztahujícím se k požadavkům podmíněnosti by mělo rovněž existovat právo na to, aby byl příslušný nedostatek v rámci finálního postupu ve stanovené lhůtě bez pokuty napraven. Co se týče pokut a tolerovaných odchylek, měl by se uplatňovat přiměřenější a spravedlivější přístup. Se zjednodušením by se nemělo pojít snížení nároků, zejména pak nároků v oblasti ochrany životního prostředí (ekologizace) či režimu jednotné platby (SPS).
- 4.24 Inspekce by neměly zdržovat provádění plateb a politika ukládání pokut v následujícím roce by se měla vztahovat na plnění všech požadavků způsobilosti a podmíněnosti či povinných požadavků na hospodaření (SMR).
- 4.25 Pevně vybudovaný, posílený a účinněji fungující druhý pilíř, který bude vyhovovat hospodářským, environmentálním a sociálním nárokům regionů, má pro novou, přepracovanou SZP zaměřující se na životaschopnost a dynamiku venkova a na tvorbu pracovních míst zcela zásadní význam. Jeho základem by měly být cíle, které byly stanoveny na konferenci Cork 2.0. Důležité je rovněž to, aby členské státy náležitým způsobem spolufinancovaly všechna opatření prováděná v rámci programů rozvoje venkova, včetně plateb pro oblasti se zvláštními přírodními omezeními.
- 4.26 Vzhledem k vyšším nárokům, které se pojí s plněním evropských závazků stanovených v rámci rozvojových cílů tisíciletí OSN a cílů dohodnutých na 21. konferenci smluvních stran (COP21), je třeba rozšířit, zacílit a zaplatit rozsáhlejší environmentální opatření v rámci druhého pilíře SZP.

Aby to bylo možné, musí se tato ambice odrazit v budoucím rozdělení prostředků mezi jednotlivé členské státy, a to při respektování stávajících přidělů v rámci druhého pilíře.

- 4.27 Rozsáhlejší opatření a platby prováděné v rámci druhého pilíře SZP v oblasti ochrany životního prostředí, změny klimatu a biologické rozmanitosti by mohly být zacíleny na to, aby zemědělci poskytovali lepší ekosystémové služby, a to se zaměřením na:
1. platby za účinnější řízení propadů uhlíku v půdě v oblastech zahrnujících travní porosty, lesy a rašeliniště;
 2. lepší obhospodařování trvalých travních porostů za účelem zlepšení propadů uhlíku;
 3. platby za změnu orné půdy na půdu s travními porosty;
 4. možnost nevyužívání půdy a programy minimální orby;
 5. možnost omezit hustotu ustájení na půdě s travními porosty při zachování minimální hustoty ustájení;
 6. platbu za vytvoření stanovišť a přírodních koridorů;
 7. chráněná pásma kolem vodních ploch;
 8. péči o příkopy a remízy;
 9. uhlíkovou navigaci;
 10. platbu za udržování rašelinišť;
 11. ochranu krajinného rázu a archeologických nalezišť;
 12. platbu za opatření pro zajištění dobrých životních podmínek zvířat;
 13. vyšší platby v oblastech sítě Natura a za škody způsobené divokou zvěří;
 14. opatření pro omezení desertifikace v suchých oblastech;
 15. agroekologie a ekologická produkce;
 16. platby za zvyšování organické hmoty v půdě, omezování půdní eroze a zadržování vody v krajině.
- 4.28 Platby prováděné v rámci režimu oblastí se zvláštními přírodními omezeními mají zásadní význam pro zemědělce v chudších a izolovanějších regionech EU.
- 4.29 Poskytování nízkonákladových prostředků financování je nezbytným nástrojem podpory růstu v zemědělském odvětví a zejména pak také způsobem, jak pomáhat mladým zemědělcům, na nichž závisí generační obnova.
- 4.30 Přepracovaná SZP by měla doplňovat komplexní politiku v oblasti potravin a měla by v sobě spojovat udržitelné zemědělství, vyvážený územní rozvoj, zdravé stravování, zaměstnanost a obchod⁷. Význam zdravého stravování pro spotřebitele a s tím souvisejících přínosů pro společnost, co se týče kvality života, zdravého životního stylu, boje proti obezitě a nižších nákladů na zdravotní péči, lze jen těžko přecenit. Je zapotřebí rozsáhlejších prostředků a programů, které umožní šířit toto sdělení mezi spotřebiteli, a zároveň s tím by měly existovat i programy zaměřené proti plýtvání potravinami a podporující recyklaci.
- 4.31 V zájmu dosažení cíle EU zvýšit do roku 2030 spotřebu energie z obnovitelných zdrojů přinejmenším na 27 % by měla být přijata opatření pro zajištění stability a právní jistoty. Musí být

⁷

Stanovisko Příspěvek občanské společnosti k vypracování komplexní politiky EU v oblasti potravin (dosud nebylo přijato).

zavedeny platby zacílené na podporu investic do sluneční a větrné energie, energie z biomasy a programů energetické účinnosti a úspor.

- 4.32 Pro zachování konkurenceschopnosti má zcela zásadní význam to, aby zemědělské odvětví mělo svůj vlastní nejnovější výzkum a inovace, jejichž výsledky by měly být k dispozici na úrovni zemědělských podniků. K dispozici musí být také efektivní přenos znalostí, vzdělávání, osvědčené postupy a poradenské programy a služby pro rozšiřování činnosti, které je třeba podporovat.
- 4.33 Vzhledem k rozsáhlejšímu využívání technologií v zemědělství, zvláště pak pro potřeby inteligentního zemědělství a jako prostředek napomáhající zjednodušení, je zcela zásadní, aby ve všech venkovských oblastech bylo dostupné širokopásmové pokrytí.
- 4.34 V rámci tohoto nového hospodářství, jehož součástí bude inteligentní zemědělství, které ve větší míře využívá technologií, je velmi důležitá ochrana údajů jednotlivých zemědělců a jejich důvěrnost. Neméně důležité je i to, aby měli zemědělci veškeré individuální údaje, které uchovávají v souvislosti se svým podnikáním, ve svém plném vlastnictví.
- 4.35 V souvislosti se snižováním množství odpadu může ve všech odvětvích plnit významnou úlohu oběhové hospodářství. Vzorovým příkladem bezodpadového a nákladově účinného oběhového hospodářství jsou tradiční modely zemědělských podniků. Zemědělství by mělo hrát v oblasti opětovného využívání a recyklování pozitivní roli včetně šetrného nakládání s půdou, vodou a ovzduším.
- 4.36 V roce 2020 by před zavedením nové, přepracované SZP mělo být zahájeno přiměřeně dlouhé přechodné období, a to zejména s ohledem na rozpočtové otázky spojené s brexitem a další politická rozhodnutí⁸.

V Bruselu dne 1. června 2017

Georges DASSIS
předseda Evropského hospodářského a sociálního výboru